શ્રી શત્રુંજય - મુક્તિ સમ્યગ્‌જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

C/o. શાહ ગોવિંદજી વીરમ, ફેક્ટરી કમ્પાઉન્ડ, મોંઢા રોડ, ઔરંગાબાદ - ૪૩૧ ૦૦૧

સમ્યગ્‌જ્ઞાન વિશારદ

અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર

૪

સપ્ટેંબર-૨૦૨૨

એનરોલમેન્ટ નંબર

ગામ ______

વિદ્યાર્થીનું નામ ______

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા

(૧)	મૂલ
(૨)	અપ્રમત્ત સંયત
(૩)	જિન-શાસન
(૪)	બૃહદ શાંતિ
(૫)	કપાટ
(૬)	આલોચના
(૭)	તત્વાર્થ ભાષ્ય
(૮)	કષાય
(૯)	બહુજન હોય
(૧૦)	રૂપાતીત
(૧૧)	શ્રુત કેવલી
(૧૨)	યાકિની મહત્તરા
(૧૩)	શાસનનો ઉચ્છેદ
(૧૪)	શ્રી શાંતિસૂરિ
(૧૫)	આત્મ શુદ્ધિ
(૧૬)	ધ્યાન રૂપી
(૧૭)	સંવર-તત્વ
(૧૮)	સૂક્ષ્મ સંપરાય ગુ.
(૧૯)	ક્રિયા / આલંબન
(૨૦)	પ્રકૃતિ

પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં

(૧)	સંજ્ઞી મનુષ્ય
(૨)	અપ્રમત્ત સંયત
(૩)	આગમ વ્યવહારી
(૪)	શ્રી જીનભદ્રજી
(૫)	આહારક સમુદ્‌ઘાત
(૬)	અવ્યક્ત હોય
(૭)	સાતમા ગુણસ્થાને
(૮)	જિન સાધુ
(૯)	તત્વાર્થ સૂત્ર
(૧૦)	પ્રમોદ
(૧૧)	જંબુલતા
(૧૨)	જિનેશ્વર
(૧૩)	અજિત-શાંતિસ્તવ
(૧૪)	મૌન
(૧૫)	મહર્ષિ પતંજલી

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ

(૧)	દિવસ
(૨)	સૂર્ય
(૩)	વૈક્રિય
(૪)	જઈ ને
(૫)	તમારું
(૬)	મંદ ઉદય
(૭)	જાણવું / જાણે છે
(૮)	સાત
(૯)	અવ્યક્ત
(૧૦)	અમાયી / સરળ
(૧૧)	વેદના
(૧૨)	આવી ને
(૧૩)	સંજ્ઞી
(૧૪)	નિશલ્ય / શલ્યરહિત
(૧૫)	જાણી ને
(૧૬)	સદ્‌ધ્યાન
(૧૭)	કાન દઈ ને
(૧૮)	અપાય દર્શી
(૧૯)	અર્ચાયેલા
(૨૦)	કરી ને

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો

(૧)	૬	(૬)	૯
(૨)	૮	(૭)	૩
(૩)	૧૦	(૮)	૨
(૪)	૭	(૯)	૪
(૫)	૧	(૧૦)	૫

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ

(૧)	૮
(૨)	૭૬
(૩)	૩૫૭
(૪)	૭
(૫)	૬૩
(૬)	૯
(૭)	૩૨૫
(૮)	૪
(૯)	૮
(૧૦)	૧૪૪૪

	પ્રશ્ન-૬ ✓ કે ×		પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નંબર
(૧)	✓	(૧)	૧૪
(૨)	✓	(૨)	૭
(૩)	×	(૩)	૨૧
(૪)	✓	(૪)	૧૦
(૫)	✓	(૫)	૨
(૬)	×	(૬)	૧૮
(૭)	×	(૭)	૨૪
(૮)	×	(૮)	૬
(૯)	✓	(૯)	૨૦
(૧૦)	×	(૧૦)	૧૩

પ્રશ્ન ૧-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

રીમાર્ક ______ તપાસનારની સહી ______

પ્રશ્ન - ૮ ૧. સમુદ્ઘાત એટલે દેહ માં રહેલા આત્મપ્રદેશો જોરથી અચાનક શરીર ની બહાર નીકળ વધારે પડતા જુના કર્મ પુદ્ગલો ની ઉદીરણા કરી, કર્મો ને ભોગવી ને નાશ કરવાની એક પ્રકાર ની વિશિષ્ટ પ્રક્રિયા તે જીવ સમુદ્ઘાત કહેવાય છે. સમુદ્ઘાત સાત પ્રકારે છે.

કેવલી સમુદ્ઘાત - કેવલી ભગવંત ને ચાર અઘાતી કર્મ ની સ્થિતિ સરખી ન હોય ત્યારે એ સમુદ્ઘાત હોય છે. એ સ્થિતિ ને સરખી કરવા કેવલી ભગવંત આયુષ્ય ના છેલ્લા અંતર્મુહૂર્ત મ આઠ સમય નો કેવલી સમુદ્ઘાત કરે છે. સમય અનુક્રમે - (૧) આત્મપ્રદેશો નો સ્વદેહ પ્રમાણ જાડ નો એક દંડ ૧૪ રાજલોક પ્રમાણ બનાવે (૨) ઉત્તર - દક્ષિણ વધારી કપાટ જેવો આકાર (૩) પૂર્વ-પશ્ચિ વધારી રવૈયા જેવો આકાર બનાવે (૪) ચાર આંતરા પૂરી ને સંપૂર્ણ ૧૪ રાજલોક માં વિસ્તારે છે. ૫-૬-૭ સમય માં ઉલટી પ્રક્રિયા પ્રારંભ કરે. (૫) ચાર આંતરા (૬) એક કપાટ (૭) બીજો કપાટ (૮) દંડ સંહરી ને કેવલી ભગવંત પોતાના દેહ પ્રમાણ થઈ જાય છે.

૨. સદ્ધ્યાન ના ત્રણ પ્રકાર છે. (૧) આરંભક - ધીર બની ને વીર આસન માં બેસીને નિષ્કંપ સમાધિ લગાડી છે (૨) સંનિષ્ઠ - વાયુ આસન માં ઈન્દ્રિય - મન - ક્ષુધા - નિદ્રા ને જીતે છે. વારંવાર અંતઃકરણ માં મૈત્રી - પ્રમોદ - કરુણા - માધ્યસ્થ ભાવના ભાવતો જીવ ધ્યાન માં પ્રવેશે છે. (૩) નિષ્પન્ન યોગ - અંતઃકરણ માંથ ચિંતન ને દૂર કરી મન માં સંપૂર્ણ વિદ્યારૂપી અમૃત ભરે જેનું ચૈતન્ય નિરંતર પાન કરતો સમાધિ માં લીન બને છે. ઉદય માં આવેલા મોહનીય કર્મ ની પ્રકૃતિઓને ખપાવે છે. અને ઉદય માં નહીં આવેલ પ્રકૃતિઓને ઉપશમાવે છે. ત્યારે નિરાલંબન સદ્ધ્યાન કરી શકે છે.

—o—

૩. શ્રી હરિભદ્રસૂરિજીએ યોગ માં વિશેષ રુચી ધરાવનારા જીવો માટે (૧) 'યોગ દૃષ્ટિ સમુચ્ચય' જે લગભગ સાડા સાતસો શ્લોકો - ગાથા થી વધુ વિસ્તૃત રચના કરી છે. (૨) મધ્યમ રુચીવાળા જીવો માટે 'યોગબિન્દુ' નામ નો ગ્રંથ જે લગભગ સવા ત્રણસો ગાથાઓ (૩) 'યોગશતક' - માં ફક્ત સો ગાથા છે (૪) અત્યંત સંક્ષેપ રુચિવાળા જીવો માટે સાર માત્ર વીશ ગાથા માં આપી 'યોગવિંશિકા' ગ્રંથ ની રચના કરી છે. યોગ ના ક્ષેત્ર માં તેમની આ રચનાઓ મહર્ષિ પતંજલી ના યોગ સૂત્ર ની રચનાઓ ને યાદ અપાવે યોગ ને લગતા જૈન - જૈનેત્તર દરેક પરંપરા ની વાતોને પોતાની બુદ્ધિ ના પ્રભાવ દ્વારા વિશિષ્ટ રીતે નિ જગત સમક્ષ રજુ કરી છે.

—o—

૪. (૧) જેમ ભાર ઉપાડનાર નો ભાર દૂર કરવાથી હલકો થાય તેમ શલ્ય - પાપ ઉદ્ધરવાથી - આલો ચ આલોચના લેનાર હળવો થાય છે. (૨) પાપદોષ દૂર થવાથી પ્રમોદ ઉત્પન્ન થાય. (૩) પોતાના અને પર ના દોષો ની નિવૃત્તિ થાય છે. બીજા લોકો પણ આલોચના લેવાને સન્મુખ થાય છે. (૪) નિષ્કપટી પણું થાય. (૫) અતિચારરૂપ મેલ દૂર થવાથી આત્મશુદ્ધિ થાય. (૬) દુષ્કરકારતા થાય. (૭) તીર્થંકર પરમાત્મા ની આજ્ઞાનું પાલન થાય. (૮) તેમજ આત્મા નિશલ્યપણું પામે છે. આલોચના નો લાભ - સમ્યક્ત્વ વિધિપૂર્વક ગુરુએ આપેલું પ્રાયશ્ચિત ગ્રહણ કરતો જ શુદ્ધ થાય. અન્યથા નહિ થાય

—o—

૫. ભરત, ઐરાવત અને મહાવિદેહ ક્ષેત્ર માં જન્મેલા સર્વ અરિહંતો ના જન્મ સમયે પોતાનું આસન કં સૌધર્મેન્દ્ર અવધિજ્ઞાન વડે અરિહંત ભગવંત નો જન્મ થયેલો જાણીને અરિહંત ભગવંત ને હાથ માં ગ્રહણ કરીને મેરુપર્વત ના શિખર ઉપર જઈને જન્માભિષેક કર્યા પછી શાંતિ ની ઉદ્ઘોષણા કરે છે. આજ નો દિવસ પવિત્ર છે. આ અવસર માંગલિક છે. સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, ત્રિલોક ના નાથ, અર્ચિત - પૂજ્ય - ઈશ્વર - ઉદ્યોત કરન અરિહંત ભગવંતો પ્રસન્ન થાઓ. શત્રુ વડે કરવામાં આવતા વિજય પ્રસંગે, દુષ્કાળ માં, પ્રાણ ધારણ કરવાના પ્રસંગે, અટવી માં, પ્રવાસ કરવાના પ્રસંગે, વિકટ માર્ગ ઓળંગવાના પ્રસંગે નવસ્વરૂપવાણી સરસ્વ ની સાધના માં, યોગ ના પ્રવેશ માં તેમજ મંત્ર જય ના નિવેશન માં અરિહંત ના નામોનું આદરપૂર્વક ઉચ્ચાર ણ કરાય છે. એવું અનેક પ્રકારે અરિહંત નું મહત્વ છે.